

OM DJUPT MINNE

År 2015 står jag framför en byggnad i Stockholm. Jag har fått en fråga om hur jag vill gestalta den och mitt svar är att jag ville måla någonting riktigt kraftfullt och vackert som fullständigt skriker "Afrika". Ända sedan jag började resa till Europa har jag slagits över hur lite synligt Afrika är där. När du reser eller bor på sydafrikansk mark och i städer såsom Kapstaden där jag just nu bor, kännetecknas platsen av eurocentrisk närvaro och eurocentrisk visuell dominans, det är lätt att bli övermannad av eurocentrisk arkitektur och dess tillhörande urbanism. Naturligtvis kan allt det här härröras till ett antal "historiska" och "gemensamma minnen" som är väl dokumenterade inom postkolonial teori.

Genom selektiv historisk utradering är det få som vet att Afrika en gång dominerade Europa och hjälpte till att forma regionen till den kraftfulla plats den är idag. Det är också bortglömt att afrikaner en gång sågs som jämlikar i Europa. Dessa afrikaner i Europa var en del av det etablerade samhället, de ingick i grupper av tidiga intellektuella som det skrevs om och som avbildades inom måleriet med anor tillbaka till början av 1500-talet. Hänvisningar till afrikaner var en gång någonting positivt och sågs som tecken på styrka och militär makt.

När vi arbetade med möjliga titlar till utställningen föreslog Joanna Sandell titeln Djupt Minne. Vid den här tidpunkten var jag inte medveten om att titeln påverkas av hennes möte med Sam Matambos skulptur med samma namn, men jag fann aspekterna kring djupt minne intressanta eftersom de på sätt och vis gav svar på mina frågor kring frånvaro, amnesi och djup minne gällande Afrika i Europa.

Minne som sådant är flyktigt. Det är allmänt accepterat att minnet är känslig för felaktiga hågkomster. Detta kan innebära att vi minns händelser som aldrig inträffat eller vi kommer ihåg dem annorlunda mot vad som faktiskt hände. Fel eller brister kan uppstå av en rad olika anledningar – emotionellt engagemang kopplat till situationen eller förväntningar och miljöförändringar är påverkande faktorer. Medan den "sparande" intervallen av kodning och hämtning av minne förlängs finns det en ökning av mängden av minne som glöms bort, sannolikheten för avvikelser kring minnen ökar också.

Djupare analys ger mer genomarbetade och starkare minnen som räcker längre. Det förklarar varför vi minns vissa saker mycket bättre och under en längre tid, än andra. Teorier

kring minne hävdar att beroende på vilket djup som appliceras kring processandet av minnet avgör hur länge vi minns. Minne är helt enkelt bara ett resultat av bearbetad information.

En tydlig skillnad kan ses mellan minnen som tenderar att återställa eller skapa samstämmighet och "djupt minne", minnen som i huvudsak förblir oartikulerade och icke representerade, det som fortsätter att existera som olösta trauman strax utanför förståelsens räckhåll.

Den brittiska psykologen Roger Woolger har en metod som han kallar Deep Memory Process, det är en process som han skapat för att hantera och läka trauman från vad han hävdar är våra tidigare liv. Här kombineras fantasi med kroppsmedvetenhet, psykodrama och så kallade shaman/anderesor. Genom att bearbeta resterna från våra tidigare liv kan våra nuvarande liv förändras menar Woolger. Enligt honom är våra tidigare liv inte bara roller i ett redan avslutat drama utan dessa bor också inom oss som en slags "biroller". Dessa "oavslutade affärer" kan ge sig till känna genom irrationella rädslor, fobier eller mönster som är svåra att förändra.

Det jag nyss beskrivit är ungefär vad en afrikansk shaman gör i en helt annan process. I sin bok *Indaba My Children* beskriver Vusamazulu Credo Mutwa hur man går till väga för att utse traditionella bärare av "stor kunskap". Det finns kvinnor och män med god minnesförmåga och förmåga att komma ihåg ord och upprepa dem precis som de hört dem. Dessa personer får höra mysteriet av stammarna under ed och lär sig att aldrig ändra, lägga till eller ta ifrån ett enda ord.

Och ena sidan: minne som en process för lärande och stammens historia bevarad genom århundraden. Och andra sidan: minne som en oerhört specialiserade konstform, ett shamanskt återkallande av händelser som till och med ersätter enskilda liv och personliga erfarenheter. Shamanens roll kan beskrivas som en tvärkulturell och arketypisk förmåga att föra det förflutna in i nuet – tillsammans med vår framtid.

Utställningen *Deep Memory* försöker nödvändigtvis inte göra Afrika närvarande i Europa, men kanske ge ett eko av historikern Friedlander när han skriver, "commentary should disrupt the facile linear progression of the narration, introduce alternative interpretations, question any partial conclusion, withstand the need for closure". Konstnärerna uppmuntras i samband med inbjudan till utställningen att beakta olika sätt vi arbetar med historiska minnen och rester från vårt "djupa minne".

Utställningen låter därmed säga att även om vi aldrig kommer kunna förklara eller inhämta all kunskap så bidrar en bearbetning må hända till att vaka över frånvarande betydelser.

– Breeze Yoko, curator